

Március 4.

— 20 éve, 1953-ban Moszkvában halt meg Szergej Sz. PROKOFJEV, világ-hírű szovjet orosz zeneszerző, zongoraművész és karmester. Majdnem minden zenei műfajban maradándót alkotott. Legjelentősebb művei: operák (*Szimem Katko, Három narancs szerelme, Háború és béke, Egy igaz ember*), filmzene, balettek (*Romeó és Júlia, Hamupipóke, Kövirág*), koncertek, kantáták, hét szimfónia, zongora- és zenedarabok, valamint a népszerű zenei mese, *Péter és a farkas*. (Sz. 1891. április 23. Szoncorka) * (Büchl) M 71.7.40. Benkő: Sz. P.

— 125 éve, 1848: A szárd alkotmány kihirdetése.

— 125 éve, 1848 Pest: Az Ellenzéki Kör választmányi ülésén határozatot hoz: az országgyűlés munkáját erőteljes fellépéssel segítik elő. Kossuth 3-i beszédét lelkesedéssel fogadják, de már határozottabb követeléseket hangoztatnak.

— 1789: Életbe lép az Amerikai Egyesült Államok Alkotmánya (elfogadták 1787. szeptember 17-én). 1789-től 1797-ig elnök George Washington.

— 185 éve, 1788-ban Herța jászokban (Moldova) született Gheorghe ASACHI (Asaki) román költő, prózaíró, fordító, a múlt század moldovai művelődési életének kiemelkedő személyisége, sokoldalú tudós: mérnök, építész, pedagógus. Nevéhez fűződik a szakoktatás megszervezése, a román nyelvű oktatás bevezetése, egyike az Academia Mihăileană (Iasi) és az Albina Românească (1829) alapítóinak. Sokoldalú munkásságával jelentősen hozzájárult a nemzeti irodalom és színjátszás, a tudomány fejlődéséhez. A korabeli közművelődési mozgalmakban, amelyek fontos szerepet játszottak az 1848-as forradalom előkészítésében, Asachi munkássága hasonló jelentőségű Moldovában, mint Ion Eliade Rădulescu tevékenysége Munténiában. (Mh. 1869. nov. 12.) * Onişoru: *Asachi...* Kv 1882. Verseiből: Fekete Tivadar: *Klasszikus kert*, 1930; *A román irodalom kis tükré* I. B 1961. * M 69. 9. 63.; 71. 9. 62. Liszthet. Szemlér Ferenc f.: 72. 1. 53. F. 1

Március 5.

— 50 éve, 1923-ban halt meg VÁRADI Antal író, költő, drámaíró; a Színvészeti Akadémia tanára, majd igazgatója volt. Költészetét akadémikus hang és formakészség jellemzi, Jelen-tények visszaemlékezései (*Emlékeim*, 1904; *Iffjúságom*, 1905. *Régi magyar színészvilág*, 1911. stb.) Több szín-művészeti tankönyvet írt (esztétika, poétika, beszéd- és mozgástechnika, jelmeztan). (Sz. 1854. május 2. Závod)

— 1921. március 5—6.: A Svájci Kommunista Párt megalakulása; 1944-től: Svájci Munkapárt.

— 125 éve, 1848 Pest: A Pilvax táborának Petőfi szavára hallgató fiataljai innepélyes levélben ajánlják fel a pozsonyi országgyűlési fiataliságnak „az egyetértés, együttműködés és összekötetés szentháromságát”.

— 365 éve, 1608: RÁKÓCZI Zsigmond erdélyi fejedelem (1607. február 12-től) lemondása, BATHORY Gábor uralomra jutása (1613. október 27-ig). * Jósika: *Az utolsó Bátori*, 1837; *Móricz: Tündérvár*, 1922; *Makkai: Ördögsekér*, 1928.

Március 6.

— 1945: A Román Kommunista Párt vezetésével a városi és falusi dolgozók uralomra juttatják a népi demokratikus hatalmat. Megalakul Románia első demokratikus kormánya; miniszterelnök Dr. Petru GROZA, a kiváló hazafi.

— 50 éve, 1923-ban halt meg FEJÉRPATAKY László történétör, egyetemi tanár (oklevél- és címerter), múzeumigazgató. Jelentős forráskiadványai a pápai tizedlajstromok (1885) és Anonymus hasonmásban (1892). Kiváló oklevélzakértő volt, több diplomatikai tanulmánya, jelent meg. (Sz. 1857. aug. 17. Eperjes)

— 50 éve, 1923-ban Kolozsvárt halt meg SEPRÓDI János zenetörténész, zeneszerző és zenei író, 1904-től a Református Kollégium zenetanára; jelentős népdalgyűjtő. Munkáiból: *Emlékirat a magyar zene ügyében*, 1906; *A magyar népdal zenei fejlődése*. Kv 1908; *A Kájoni-kódex irodalom- és zenetörténeti adalékai*. ItK 1909; *Eredeti székely dalok*. Kórusművek férfikarra. Kv 1914. (Sz. 1874. aug. 15. Kibéd) * *Tárca Bertalan: Emlékbeszéd SJ felett*. *Magyar Dal* 1925. okt.; *Ilyés Géza: SJ. RefSz* 1933—1934. * M 1972. 7. 24—25. Berecki: *SJ élő hagyománya*.

— 155 éve, 1818-ban alapította Gheorghe LAZAR a bukaresti Sf. Sava Kollégiumot, a múlt század egyik legjelentősebb román iskoláját. * M 72. 7. 56. 1832.

Március 7.

— 1966. március 7—9. Bucureşti: A Mezőgazdasági Termelőszövetkezetek Országos Szövetségének alakuló kongresszusa.

— 55 éve, 1918-ban halt meg HALÁSZ Imre közíró. (Sz. 1841. okt. 12. Kolta) * M 71. 9. 59.

Március 8.

— Nemzetközi nőnap.

— 50 éve, 1923-ban Hamburgban született Walter JENS német író, esszéista; 1949-től a tübingeni egyetemen a klasszika-filológia tanára. Jelentősek a görög irodalomról és kultúráról írt

tanulmányai. Szépiróként háborúellenes elbeszéléssel jelentkezett. Egyik legjobb regénye a magyarul is megjelent *Der Blinde*, 1951 (m: *A vak*, 1959 Gyurkó László f.). L. még *Vergessene Gesichter*, 1955 (*Elfelejtett arcok*. R, 1964 Gergely Erzsébet f.); *Mai német elbeszélők*, 1962.

— 115 éve, 1858-ban Nápolyban született Ruggiero LEONCAVALLO olasz zeneszerző, jeles operakomponista. (Mh. 1919. aug. 9.) * M 69. 9. 56. Benkő: **RL (k)**.

Március 9.

— 60 éve, 1913-ban Bözödön született BÖZÖDI (Jakab) György író, költő, szociográfus, történetkutató, műfordító. Munkáiból: *Székely bánja*. Kv 1938 — a háború előtti valóságirodalom, az erdélyi társadalomkutatás jelentős alkotása; *Romlás*. R, 1940; *Nyugtalan pásztorok*. R, 1941; *Repedt csupor*. Elb. 1944; *Rebi néni feltámadása*. Elb. 1945; *Hazafél*. Vál. elb. Mvh 1958; *Nyugtalan pásztorok*. Lírai kisregény. Elbeszélések. Izsák József bev. B 1968 IK (RMI). * Kántor — Láng: RMI, 1971 * M 69. 6. 4. *Falum földje*; 70. 5. 62. *A sül beszélt* (v).

— 100 éve, 1873-ban született Alexandru (Alec) CONSTANTINESCU, a romániai munkásmozgalom élharcosa. A régi szociális mozgalomban az opportunizmus elleni harc folyamán vált forradalmárrá. Eltelt az 1914—1918-as világháborút, és ellenezte Románia részvételét ebben a háborúban. A forradalmi fellendülés éveiben hozzájárul a nagy munkásharcok szervezéséhez és a Román Kommunista Párt megalakításához. Forradalmi tevékenységéért a polgári-földesúri kormány 1920-ban halálra ítélte. A jilavai börtönből megszökve, hosszas emigrációban él, ahonnan 1937-ben tér vissza. A szovjetellenes háború idején a Tirgu Jiu-i táborba internálták. 1944. augusztus 23-a után tovább harcol a pártban. (Mh. 1949. március 28.) * (L)

— 100 éve, 1873-ban Kuopioiban született Juho Viljo RISSANEN finn festőművész. Tanulmányait Helsinkiben, Turkuiban és a pétervári akadémián végezte, ahol a neves orosz festő, Repin mellett dolgozott. Figurális kompozíciói által a finn parasztság és munkásság festőjének vallotta magát. (Mh. 1950. dec. 10. Miami) * (OI)

— 125 éve, 1848 Pest: Petőfi és köre a Pilvaxban elhatározza: mint a párizsi republikánusok, 19-én reformlakomát (népgyűlést) rendeznek Rákoson, ahol a néppel együtt kijelölik a haladás útját; a Tizek Társasága meghívja az Ellenzéki Kört is.

Március 10.

— 15 éve, 1958-ban alakult meg Románia Szocialista Köztársaság Nótanácsa.